

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні Вченої ради
УДУ імені Михайла Драгоманова

« 21 » *кравал* 2023 р.

Протокол № 7

Проректор з навчально-
методичної роботи
проф. Вернидуб Р. М.

**НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИЧНОЇ
ПІДГОТОВКИ**

**Здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти**

**Освітньо-професійної програми - Екологія
галузі знань 10 Природничі науки
спеціальності 101 Екологія**

Шифри за навчальним планом П02

П03

П04

П05

П06

Київ – 2023

Розробники програми: Завідувач кафедри, професор кафедри екології, доктор біологічних наук Волошина Наталія Олексіївна; Доцент кафедри екології, кандидат педагогічних наук Лазебна Ольга Миколаївна; Доцент кафедри екології, кандидат біологічних наук Шевченко Валентина Григорівна; Старший викладач кафедри екології, кандидат біологічних наук Лавріненко Вікторія Михайлівна.

Рецензенти:

Кустовська А.В. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри біології Природничого факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Морозова Т.В. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри екології та технологій захисту навколишнього середовища Національного транспортного університету

Обговорено та рекомендовано до видання на засіданні Науково-методичної ради УДУ імені Михайла Драгоманова « 23 » травня 2023 року, протокол № 2.

Голова НМР

(підпис)

Вернидуб Р.М.
(Прізвище, ініціали)

I Пояснювальна записка

Наскрізна програма практичної підготовки складена відповідно до освітньо-професійної програми Екологія підготовки фахівців освітнього рівня бакалавра, галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 101 Екологія.

Місце практики в професійній підготовці випускника. Практична підготовка поглиблює теоретичні знання та удосконалює практичні навички формуючи комплекс професійних фахових компетенцій які визначено освітньо-професійною програмою.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальні практики – загально-екологічна, практика охорони навколишнього природного середовища, моніторингу навколишнього середовища закріплюють теоретичні знання уміння та навички за базовими освітніми компонентами нормативного циклу за результатами опанування теоретичних знань обов'язкової частини циклу нормативних дисциплін циклу професійного спрямування «Екологія», «Екологія рослин і тварин», «Метеорологія та кліматологія», «Екологія людини», «Охорона навколишнього середовища», «Методи вивчення об'єктів природного середовища», тощо. Виробничі практики є завершальним етапом опанування освітніх компонентів циклу професійної підготовки освітнього рівня бакалавра та взаємопов'язана з навчальними практиками, що опановують здобувачі вищої освіти у попередніх семестрах.

Мета і завдання практичної підготовки.

Метою практичної підготовки є підготовка конкурентоспроможного, висококваліфікованого фахівця шляхом формування у здобувачів вищої освіти комплексу знань, умінь та практичних навичок для застосування їх в професійній діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

Основними завданнями практичної підготовки є : поглиблення та закріплення набутих теоретичних знань з фундаментальних та прикладних дисциплін; набуття навичок використання сучасного обладнання для проведення екологічних досліджень; інструментальний аналіз стану атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунтів, геологічного середовища, біоти на прикладі конкретного виробництва, підприємства; проведення оцінки впливу на довкілля за визначеною і стандартизованою процедурою; навчитися використовувати знання про можливість виникнення екологічної небезпеки для обґрунтування певних рішень управлінського характеру; набуття умінь і навичок аналізу отриманої інформації, конкретизувати й узагальнювати, здійснювати статистичну обробку отриманих результатів; поглиблення умінь підготовки документів екологічного характеру та екологічної звітності; набуття досвіду складання та оформлення звітної документації.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньої програми:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1	ПРН01. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами. ПРН02. Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, або у процесі навчання, що передбачає

	довкілля та природокористування. ПРН19. Підвищувати професійний рівень шляхом продовження формальної освіти та самоосвіти.	застосування основних теорій та методів наук про довкілля, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов ЗК01. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.
2	ПРН03. Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування. ПРН04. Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.	ФК13. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля, природоохоронної діяльності та збалансованого природокористування. ФК14. Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук.
3	ПРН05. Знати концептуальні основи моніторингу та нормування антропогенного навантаження на довкілля. ПРН06. Виявляти фактори, що визначають формування ландшафтно-біологічного різноманіття.	ФК15. Розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук. ФК17. Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю
4	ПРН07. Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням інноваційних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду. ПРН08. Уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень. ПРН21. Уміти обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки даних.	ЗК03. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК08. Здатність до участі у проведенні досліджень на відповідному рівні. ЗК06. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня для донесення інформації та власного досвіду. ФК20. Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі.
5	ПРН09. Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення. ПРН10. Уміти застосовувати програмні засоби, ГІС-технології та ресурси Інтернету для інформаційного забезпечення екологічних досліджень.	ЗК02. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. ФК22. Здатність до використання сучасних інформаційних ресурсів для екологічних досліджень.

6	<p>ПРН12. Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поведження з виробничими та муніципальними відходами.</p> <p>ПРН11. Уміти прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище. ПРН13. Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології. ПРН20. Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.</p>	<p>ЗК09. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ФК16. Знання сучасних норм, положень особливостей національного та міжнародного екологічного законодавства.</p>
7	<p>ПРН18. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.</p> <p>ПРН14. Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення. ПРН15. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.</p>	<p>ФК18. Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління.</p> <p>ФК21. Здатність до участі в розробці системи управління та поведження з відходами виробництва та споживання.</p>
8.	<p>ПРН16. Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі. ПРН22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля із залученням громадськості.</p> <p>ПРН17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.</p> <p>ПРН23. Демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проектів.</p>	<p>ФК24. Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем.</p> <p>ФК25. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами</p>

II Види та терміни проходження практик

Практична підготовка студентів включає:

№ з/п	Вид практики	Назва практики	Кількість тижнів	Кількість кредитів ЄКТС	Семестр	Орієнтовні терміни проведення
1	Навчальна	Загально-екологічна	2	3	2	червень
2	Навчальна	Практика з охорони навколишнього природного середовища	2	3	4	червень
3	Навчальна	Практика з моніторингу довкілля	2	3	6	Березень
4	Виробнича	Виробнича практика	4	6	6	червень
5	Виробнича	Виробнича практика	6	9	7	Листопад - грудень

III Базис проведення практик

Базис проведення загально-екологічної практики. Об'єктами практики можуть бути науково-дослідні та наукові установи. Вони повинні відповідати сучасним вимогам, тобто мати відповідні лабораторії і використовувати передові методики для надання оцінки стану біологічного різноманіття та навколишнього середовища.

Базис проведення навчальної практики з охорони навколишнього природного середовища. Об'єктами практики можуть бути:

- державні та приватні установи в галузі управління природними ресурсами (у тому числі громадські об'єднання, рухи в галузі охорони та раціонального використання природних ресурсів);
- науково-дослідні установи (інститути, організації, тощо) які ведуть науково-дослідну діяльність у сфері охорони, збереження та раціонального використання природних ресурсів;
- науково-дослідні установи, які є об'єктами природно-заповідного фонду України;
- науково-освітні заклади (наукові інститути та організації в галузі охорони навколишнього природного середовища, у тому числі заклади неформальної освіти);

Базис проведення навчальної практики з моніторингу довкілля. Об'єктами практики можуть бути:

- суб'єкти виробничої, промислової та обслуговуючих сфер господарювання (у тому числі товариства з обмеженою відповідальністю -ТОВ, СТОВ, комунальні підприємства, тощо);

- державні та приватні установи в галузі управління природними ресурсами (у тому числі громадські об'єднання, рухи в галузі охорони та раціонального використання природних ресурсів)

- лабораторії контролю, щодо оцінки якості природних ресурсів;

- науково-дослідні установи (інститути, організації, тощо) які ведуть науково-дослідну діяльність у сфері охорони, збереження та раціонального використання природних ресурсів;

- науково-дослідні установи, які є об'єктами природно-заповідного фонду України;

- науково-освітні заклади (наукові інститути та організації в галузі охорони навколишнього природного середовища, у тому числі заклади неформальної освіти);

- Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, департаменти екології та природних ресурсів міст та обласних адміністрацій й ін;

Бази проведення Виробничих практик: Місцем проведення виробничих практик можуть бути підприємства, установи, організації різних форм власності, видів господарської діяльності, організаційно-правового статусу, які є юридичними (фізичними) особами та здійснюють виробничу, торговельну, посередницьку, природоохоронну, контролюючу, наглядову, освітню та інші види діяльності. Серед них: промислові та сільськогосподарські підприємств, лісові господарства, дослідні станції, науково-дослідні установи екологічного профілю, закладів освіти, об'єкти природно-заповідного фонду, ботанічні сади та зоологічні парки, підприємства з озеленення територій, водоканали і водоочисні станції, екологічні громадські організації, департаменти екології та природних ресурсів міст та обласних адміністрацій й ін.

Обрані об'єкти для проходження практичної підготовки повинні відповідати сучасним вимогам, тобто мають застосовувати передові форми та методи управління й організації виробничої, планово-економічної роботи, логістичної і маркетингової діяльності, бухгалтерського обліку, впроваджуватись прогресивні технології виробництва, організації праці та управління, тощо. Крім того, штат підприємства має бути укомплектований висококваліфікованими фахівцями, здатними створити відповідні умови студентам у здобутті професійних навичок.

IV Організація практичної підготовки

Організація практичної підготовки розпочинається з призначення керівників практики. Керівниками практики призначаються науково-педагогічні працівники кафедри екології та підприємства (організації чи установи) де проводиться практика.

Направлення студентів на практику та призначення керівників здійснюється на підставі наказу ректора. Відповідно до затвердженого (відділом практичної підготовки) графіку практик, керівники проводять настановчі конференції ознайомлюючи студентів з програмами практичної підготовки, з підготовкою та веденням документації (звітів та щоденників) під час проходження практик, матеріально-технічною базою та контрольно-вимірювальними приладами які будуть використовуватися під час проходження практики, а також проводиться інструктаж з техніки безпеки.

Зокрема, студенти до відбуття на виробничу практику повинен отримати інструктаж від керівника практики, пройти інструктаж з техніки безпеки й пожежної профілактики, ознайомитися з робочим місцем, правилами експлуатації оргтехніки та іншого устаткування. Під час проходження виробничої практики студент зобов'язаний суворо дотримуватися правил внутрішнього розпорядку, прийнятих на базі практики.

V Підведення підсумків практик

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання на звітній конференції, яка проводиться згідно з графіком практик та подання звітньої документації. Форма звітності студента за практику – це подання звіту, підписаного і оціненого безпосередньо керівником бази практики.

Звіт разом з іншими документами (щоденник, характеристика та ін.) подається на рецензування керівнику практики. Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх завдань програми практики, висновки і пропозиції, список використаної літератури тощо.

Звітня конференція є підсумком проходження студентами практики та є результатом до зарахування.

Студент, який не виконав програму практики без поважних причин, відраховується з університету. Якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, то рішенням вченої ради факультету студенту надається можливість пройти практику індивідуально без відриву від занять у визначений термін. Результати практики вносяться в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента за підписом керівника практики.

VI Зміст практичної підготовки

6.1 Навчальна Загальноекологічна практика.

Метою практики є: активізація форм, методів та засобів підготовки екологів до практичної діяльності; оволодіння студентами методиками екологічних досліджень, закріплення у студентів навиків використання набутих загальноекологічних знань.

Завданнями практики є:

- Дослідження абіотичних складових навколишнього середовища, а також його фізико-географічних умов.
- Засвоєння методик відбору проб ґрунту, води, повітря, біологічних зразків і підготовки їх до лабораторних аналізів.
- Вивчення унікальних екосистем водних об'єктів (річок, озер) з комплексом характерної флори і фауни.
- Засвоєння методик гербаризації рослин, визначення рослин за допомогою спеціальної літератури (визначників).
- Ознайомлення з особливостями екосистем з точки зору існування в них тварин на базі зоологічного парку та виконання індивідуальних завдань з опису окремих таксонів фауни України.
- Вивчення дендрофлори України на базі Ботанічного саду О.В.Фоміна та НБС імені М.М.Гришка.
- розвиток практичних умінь підготовки індивідуальних робіт у вигляді матеріалів конференцій, тез доповідей та наукових статей.

Зміст діяльності студентів-практикантів. Вивчення фізико-географічних умов регіону. Абіотичні чинники навколишнього середовища місця проходження практики. Ознайомлення з водним середовищем. Дослідження еколого-гідрологічного стану водойми. Дослідження адаптації живих організмів до водного середовища. Виявлення екологічних груп рослин і тварин по відношенню до вологи. Ознайомлення з ґрунтом, як середовищем існування. Дослідження адаптації живих організмів до наземно-повітряного середовища. Визначення життєвого стану деревостою. Встановлення біотичних взаємовідносин між організмами та типами ланцюгів харчування. Складання екологічного паспорту території.

Форми звітності студента про практику.

Обговорення та аналіз ведення індивідуального щоденника навчальної практики проводиться безпосередньо під час заняття. Аналіз повноти виконання завдань польових досліджень проводиться безпосередньо під час заняття. Виконані завдання відповідно до запропонованих тем дослідження які окреслені робочою програмою практики оформлюються у вигляді звіту, що містить в собі аналіз теоретичного матеріалу, матеріалу що зібраний та оброблений (фото, відеоматеріали) у вигляді таблиць, діаграм та малюнків. У період проходження практики студенти готують індивідуальне завдання, що передбачає написання тез або статті.

Під час практики студенти ведуть щоденник з навчальної практики та складають звіт.

Норми оцінювання роботи студентів під час практики.

Оцінка роботи студентів здійснюється на занятті. Керівник практики оцінює виконання завдань, заповнення щоденника, підготовку індивідуального завдання та звіту. Критерії оцінювання:

	Вид діяльності студента-практиканта	Кількість балів
1	Освоєння тем передбачених навчальною практикою:	0-50
	Дослідження фізико-географічних умов	10
	Дослідження об'єктів навколишнього середовища (води, ґрунту, біологічних об'єктів)	10
	Дослідження флори та фауни	10
	Гербаризація та визначення об'єктів рослинного світу (вивчення екологічних груп)	10
	Дослідження стану екосистем (дослідження стану дендрофлори об'єктів ПЗФ)	10
2	Щоденник навчальної практики	0 – 15
3	Виконання індивідуального завдання (підготовка тез або статті)	0 – 15
4	Оформлення та підготовка звіту	0 – 20
	Всього:	100

6.2 Навчальна практика з охорони навколишнього природного середовища.

Метою практики є розвиток практичних вмінь і навичок аналізу стану навколишнього природного середовища із застосуванням сучасних приладів для проведення екологічних досліджень (в польових умовах та у державних і відомчих виробничих підрозділах зайнятих природоохоронною діяльністю, збереженням

біорізноманіття та проблемами раціонального природокористування), формування фахових компетенцій в сфері охорони, раціонального природокористування, збереження і відтворення природних ресурсів.

Завданнями практичної підготовки є:

- вивчення стану окремих компонентів природних екосистем (атмосфери, гідро та геосфери) застосовуючи теоретичні навички та методологію визначення стану навколишнього середовища;
- вивчення видового складу, екологічних груп природних екосистем для подальшого аналізу стану середовища та розробки заходів охорони та раціонального використання;
- ознайомлення з роботою суб'єктів і їх функціональних завдань щодо охорони природи на регіональному та локальному рівнях;
- формування екологічного світогляду на основі розуміння механізмів впливу антропогенних чинників на навколишнє середовище та необхідність його подальшої охорони, раціональності використання;
- розвиток практичних умінь підготовки індивідуальних робіт у вигляді матеріалів конференцій, тез доповідей та наукових статей.

Зміст діяльності студентів-практикантів.

Під час проходження практики студенти досліджують об'єкти навколишнього середовища (повітря, водні ресурси) їх стан, заходи охорони та раціонального використання, досліджують діяльність об'єктів природно-заповідного фонду – природних парків, ботанічних садів, тощо. Дослідження здійснюються за чітко підібраними методиками які викладено у навчально методичному комплексі (Навчальна практика з охорони навколишнього природного середовища).

Форми звітності студента про практику.

Під час проходження практики студенти заповнюють щоденники та виконують практичні завдання відповідно до програми практики формуючи звіт. Обговорення виконання завдань та їх оформлення здійснюється під час заняття. Результати отриманих досліджень оформлюються у вигляді таблиця, загального аналізу з підтверджуючими фактами відео та фотоматеріалів, які далі студенти використовують у оформленні звіту.

Норми оцінювання роботи студентів під час практики.

Процес оцінювання знань студентів включає: перевірку виконаних завдань під час практики, оформлення щоденника та звіту, підготовку індивідуального завдання тез або статті за результатами проведених досліджень.

	Вид діяльності студента-практиканта	Кількість балів
1	Освоєння тем передбачених навчальною практикою:	0-60
	Дослідження регіону проходження практики. Аналіз фізико-географічних умов регіону проходження практики	0-10
	Дослідження діяльності об'єктів природно-заповідного фонду. Оцінка значущості території об'єктів ПЗФ	0-10
	Дослідження еколого-виховної діяльності. Побудова екологічної стежки.	0-10

	Дослідження стану атмосфери, гідросфери та літосфери	0-10
	Оцінка забрудненості місцевості відходами	0-10
	Дослідження біорізноманіття флори та фауни регіону	0-10
2	Щоденник навчальної практики	0 – 10
3	Виконання індивідуального завдання (підготовка тез або статті)	0 – 10
4	Оформлення та підготовка звіту	0 – 20
	Всього:	100

6.3 Навчальна практика з моніторингу довкілля

Мета практики - застосування знань, умінь, навичок отриманих у процесі теоретичного навчання, розвиток навичок дослідної роботи і вирішення практичних проблем виробничого та промислового характеру, розвиток умінь моніторингових вимірювань стану довкілля та розвиток практичних умінь пов'язувати обраний теоретичний напрямок дослідження з підготовкою наукових (бакалаврських) робіт.

Завданнями практичної підготовки є:

- набуття практичного досвіду з розробки заходів, щодо охорони і відтворення біологічних ресурсів та збереження середовища існування живих організмів через діяльність виробничих та промислових суб'єктів господарювання;
- набуття умінь проводити дослідження особливостей функціонування природних та антропогенно-змінених екосистем та природних об'єктів через діяльність виробничих та промислових суб'єктів;
- розвиток практичних навиків розробки заходів щодо збереження та охорони навколишнього середовища через діяльність суб'єктів господарювання;
- набуття практичних навиків роботи з контрольно-вимірювальними приладами та технічним устаткуванням для надання екологічної оцінки стану природних об'єктів, а також розвитку вмінь прогнозування змін н.с. внаслідок діяльності суб'єктів господарювання;
- ознайомлення із науковими основами раціонального використання біологічних ресурсів через діяльність різних установ;
- розвиток практичних умінь підготовки індивідуальних робіт у вигляді матеріалів конференцій, тез доповідей та наукових статей.

Зміст діяльності студентів-практикантів.

Під час проходження практики студенти місцевість –з метою ознайомлення з її природними та господарськими особливостями. Проводять моніторинг атмосферного повітря (описують пости спостереження та роблять заміри контрольно-вимірювальними приладами), досліджують водні об'єкти за гідрологічними і гідрохімічними показниками робіт на пунктах спостережень, визначають якість питної води, досліджують ступінь забруднення середовища відходами, проводять діагностику стану лісових ресурсів, здійснюють біомоніторингові дослідження.

Форми звітності студента про практику.

Матеріали, зібрані в процесі практики, студенти щоденно аналізують, перевіряють вносять результати дослідження до щоденника. Перевірка виконаних

завдань здійснюється на занятті. Студенти відображають виконану роботу послідовно описують маршрути, об'єкти спостереження та викладають результати досліджень. За результатами виконання всіх завдань передбачених програмою студенти подають наступні форми звітності: щоденник, звіт та готують індивідуальне завдання яке оформлюють у вигляді тез або статті.

Норми оцінювання роботи студентів під час переддипломної практики.

Оцінювання знань студентів включає перевірку завдань під час практики, підготовку щоденника та звіту та індивідуального завдання (тез або статті).

№	Вид діяльності студента-практиканта	Кількість балів
1.	Освоєння тем, передбачених навчальною практикою	0-50
	Дослідження особливостей функціонування природних та антропогенно-змінених екосистем	0 – 10
	Моніторинг стану атмосфери	0 – 10
	Моніторинг стану гідросфери	0 – 10
	Моніторинг стану літосфери	0 – 10
	Дослідження впливу виробничих та промислових об'єктів на навколишнє середовище та оцінка раціональності використання біологічних ресурсів	0 – 10
2.	Оформлення щоденника з навчальної практики	0 – 10
3.	Виконання індивідуального завдання (підготовка тез або статті)	0 – 20
4.	Оформлення та підготовка звіту	0 – 20
	Всього:	100

6.4. Виробнича практика

Мета практики – є ознайомлення безпосередньо на підприємствах (організаціях, установах) із виробничою, управлінською діяльністю баз практики, вдосконалення здобутих знань, умінь та навичок на базі конкретного суб'єкта господарювання, оволодіння професійним досвідом та готовності їх до самостійної трудової діяльності, а також збору матеріалів для написання кваліфікаційної (бакалаврської) роботи.

Завданнями практики: ознайомитися з основними позиціями діяльності виробництва, установи, організації:

- ознайомитися зі структурою виробництва;
- вивчити кадрову політику підприємства, установи, організації;
- ознайомитися з історією становлення виробництва.
- навчитися застосовувати знання з основ техніки безпеки та охорони праці на виробництві.
- ознайомитися з технічною, технологічною складовими виробництва.
- навчитися користуватися документацією інженерного, нормативно-правового характеру.
- ознайомитися з діяльністю еколого-правового поля конкретного підприємства, виробництва тощо.
- навчитися спостерігати (проводити моніторингові спостереження) за станом

атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунтів, геологічного середовища на прикладі конкретного виробництва, підприємства.

- навчитися користуватися даними в галузі екологічного нормування на прикладі конкретного підприємства.
- ознайомитися з основними позиціями щодо управління поводження з відходами.
- навчитися аналізувати отриману інформацію, конкретизувати й узагальнювати її.
- навчитися використовувати знання про можливість виникнення екологічної небезпеки для обґрунтування певних рішень управлінського характеру.

Зміст діяльності студентів-практикантів.

Під час проходження практики студенти здійснюють загальну характеристику та основні напрями діяльності суб'єкта господарювання, досліджують організаційні засади діяльності підприємства, вивчають маркетингову діяльність підприємства, ресурсне забезпечення підприємства, організацію виробничих процесів та інноваційний розвиток підприємства.

Форми звітності студента про практику.

Під час проходження практики оцінюється практична діяльність студента на виробничому об'єкті. Керівниками практики виробничого об'єкту, по завершенню, формується характеристика студента-практиканта. Студенти на звітній конференції представляють керівнику характеристику від підприємства (виробництва) виконані завдання під час практики, щоденник, оформлений звіт. Структура звіту містить аналіз виконаних завдань передбачених програмою практики з фото та графічними матеріалами, висновки.

Норми оцінювання роботи студентів під час виробничої практики.

Оцінювання знань студентів включає виконання завдань практики, підготовка щоденника, звіту. Критерії оцінювання:

№	Вид діяльності студента-практиканта під час проходження виробничої практики	Кількість балів
1.	Освоєння тем, передбачених практикою:	0-60
	Дослідження структури діяльності виробництва, підприємства чи організації	0 – 10
	Дослідження технологічної складової підприємства, виробництва	0 – 10
	Аналіз нормативно-правової документації щодо дотримання природоохоронного законодавства	0 – 10
	Дослідження впливу діяльності виробничого об'єкту на об'єкти навколишнього середовища (вода, повітря, ґрунт, рослинний та тваринний світ)	0 – 10
	Дослідження екологічного менеджменту підприємства та його діяльності у природоохоронній галузі	0 – 10
	Дослідження сфери управління поводження з відходами	0 – 10
2.	Ведення щоденника	0 – 10
3.	Підготовка звіту	0 – 30
	Всього:	100

6.5. Виробнича практика

Метою практики є: формування програмних компетентностей і програмних результатів навчання на суб'єктах господарювання різних форм власності які здійснюють виробничу, підприємницьку та природоохоронну діяльність у довкіллевій сфері.

Завданнями практичної підготовки є:

- проведення оцінки впливу на довкілля за визначеною і стандартизованою процедурою;
- проведення дослідження СЕО об'єкта;
- дослідження екологічної безпеки для обґрунтування певних рішень управлінського характеру;
- підготовка документів з екологічної звітності;
- дослідження проведення еколого-виховної та природоохоронної діяльності.
- дослідження та участь у розробці проектної діяльності суб'єктів.

Зміст діяльності студентів-практикантів.

Під час проходження виробничої практики студенти здійснюють дослідження щодо оцінки впливу на довкілля суб'єкту господарювання та аналізують діяльність після проектного моніторингу. Проводять комплексний аналіз стратегічної екологічної оцінки діяльності суб'єкта, а також готують звітну документацію щодо отриманих даних. Здійснюють аналіз природоохоронної діяльності яку веде суб'єкт а також проведення ним еколого-освітньої та виховної діяльності. Аналізує проектну діяльність суб'єкта.

Форми звітності студента про практику.

У період проходження практики студент звітує керівнику практики про виконану роботу яка фіксується в щоденнику. Звіт про практику студент готує протягом всього періоду практики фіксуючи результати дослідження та закріплюючи роботу фото та відеоматеріалами. До звітної документації студента, керівник суб'єкта формує характеристику. Щоденник, характеристика, звіт і подаються на електронну платформу Moodle, курс «Виробнича практика» <https://moodle.npu.edu.ua/course/view.php?id=5996>

Норми оцінювання роботи студентів під час практики.

Оцінювання знань студентів включає виконання завдань практики, підготовка щоденника, звіту. Критерії оцінювання:

№	Вид діяльності студента-практиканта під час проходження виробничої практики	Кількість балів
1.	Освоєння тем, передбачених практикою:	0-50
	Дослідження стратегічної екологічної оцінки виробничого об'єкта	0 – 10
	Участь у проведенні оцінки впливу на довкілля	0 – 10
	Оцінка підготовки документів екологічної звітності	0– 10
	Дослідження еколого-виховної та природоохоронної діяльності об'єкта	0 – 10
	Дослідження проектної діяльності суб'єктів	0– 10
2	Ведення щоденника	0 – 20

3	Підготовка звіту	0 – 30
	Всього:	100